

Motion till riksdagen 2005/06:L29

**av Margareta Israelsson och Siw Wittgren-Ahl (s)
med anledning av framst. 2005/06:RRS26**

Riksrevisionens styrelses framställning angående länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndare

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en översyn av hur överförmyndarna i Sverige är organiserade och överförmyndarnas kompetens, samt av behovet av att revidera och modernisera lagstiftningen inom området.

Motivering

Det ligger i varje demokratisk välfärdsregerings intresse att alla medborgare omfattas av rättssäkerhet och trygghet.

Det finns idag minst 88 000 människor i Sverige som har en ställföreträdare i form av antingen en god man, en förvaltare eller en förmyndare. År 2004 förvaltade dessa ställföreträdare egendom för sina huvudmän till ett värde av 17,5 miljarder kronor.

Anledningen till att någon har en ställföreträdare förordnad för sig enligt föräldrabalken är att den enskilde inte själv har möjlighet att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. I kombination med att dessa människor ofta är bemedlade är de, ekonomiskt, en mycket utelämnad grupp.

Problematiken med att en person som inte förstår eller kan bevaka sina intressen lätt blir utnyttjad av andra är uppmärksammas av lagstiftaren sedan århundraden. Genom att utöva tillsyn över ställföreträdarskapen säkerställs den enskildes rättsäkerhet. Tillsynen har ålagts överförmyndarna.

I Riksrevisionens skrivelse, RIR 2006:5, uppmärksammas, i samband med revisionen av länsstyrelsernas tillsyn över överförmyndarna, bristande kompetens hos Sveriges överförmyndare. I ett pressmeddelande från Riksrevisionens styrelse framhålls att ”regeringen bör tillsätta en utredning av över-

Fel! Okänt namn på

förmyndarnas organisation och verksamhet, inklusive behovet av relevant kompetens hos överförmyndarna”.

Som Riksrevisionen påpekar föreligger det stora brister i kompetensen hos många överförmyndare. Denna brist beror till stora delar på att många kommuner inte tar överförmyndarens funktion på allvar, länsstyrelsernas tillsyn är bristfällig, många överförmyndare inte har adekvat utbildning för att på ett korrekt sätt tillämpa den i högsta grad lagstyrda verksamheten samt lagstiftningen inte har moderniserats. Överförmyndarna har dessutom givits uppgifter som lagstiftaren aldrig avsåg, exempelvis att värva gode män vilka de senare skall utöva tillsyn över. En naturlig åtgärd är att centralisera överförmyndarverksamheten, förslagsvis i statlig regi.

Utöver behovet att förbättra överförmyndarnas kompetens är lagstiftningen avseende förmyndare, gode män och förvaltare i behov av att revideras. Den lagstiftning som idag reglerar aktuellt område behöver redaktionellt moderniseras. Dessutom behöver lagstiftningen bättre anpassas till dagens moderna samhälle för att kunna garantera den enskildes rättssäkerhet.

Den 4 april 2002 beslutade regeringen att tillsätta en utredning för att utvärdera 1995 års förmynderskapsreform. Resultatet blev betänkandet ”Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna” (SOU 2004:112). Utredningen tar särskilt sikte på reformens avreglering av föräldrars förmyndarförvaltning och de nya arbetsuppgifter som överförmyndarna och länsstyrelserna fått. Utredningen har även behandlat andra detaljer i lagstiftningen men har inte haft i uppdrag att se över lagstiftningen som helhet.

De synpunkter som framförts av Riksrevisionen och den kritik JO riktat mot ett antal överförmyndare pekar på att det föreligger problem för många överförmyndare att klara tillsynsverksamheten. En helhetsöversyn av området är nödvändig för att råda bot på bristerna. Hur skyddar samhället på bästa sätt människor som är i behov av en god man, förvaltare eller har en förmyndare?

Förslag

Genom att modernisera lagstiftningen avseende ställföreträdarbegreppet i föräldrabalken samt centralisera – på länsnivå eller nationell nivå – överförmyndarverksamheten i större enheter för att säkerställa kompetensen, kan Sverige öka rättssäkerheten för alla de människor som inte själva kan föra sin talan.

Stockholm den 12 maj 2006

Margareta Israelsson (s)

Siv Wittgren-Ahl (s)